

*Ткачук Г.О.**к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку та аудиту,
Одеська національна академія харчових технологій**Tkachuk Haluna**Odessa National Academy of Food Technologies*

СКЛАДНИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА: ВАЖЛИВИЙ НАУКОВИЙ АСПЕКТ

THE COMPONENTS OF ENTERPRISE ECONOMIC SECURITY: IMPORTANT SCIENTIFIC ASPECT

Анотація. Статтю присвячено дослідженню наукових підходів до визначення складників економічної безпеки підприємства. Результати проведеного оглядового аналізу дали змогу запропонувати використання комплексного комплементарного підходу за означеною проблемою. Представлена комплексна системно-комплементарна модель структури об'єктів економічної безпеки підприємства, яка включає комплекс ресурсно-функціональних складників та процесні складники. Надано характеристику комплексу ресурсно-функціональних, а також процесних об'єктів економічної безпеки підприємств харчової промисловості за цільовим призначенням та вірогідністю ризиків. Надано авторське бачення категорії «захист від загроз». Виділено внутрішні та зовнішні трансформаційні процеси підприємства харчової промисловості.

Ключові слова: економічна безпека, складники економічної безпеки підприємства, ресурсно-функціональні складники, процесні складники, трансформаційні процеси.

Постановка проблеми. Функціонування сучасного підприємства в умовах нестабільного економічного середовища та поширення трансформаційних процесів викликає нагальну необхідність створення дієвої системи захисту на кожному підприємстві харчової промисловості. Паспорт системи економічної безпеки підприємства обов'язково включатиме такі елементи: концепцію безпеки, цілі, принципи, об'єкти, суб'єкти, методи, засоби забезпечення. Значимим елементом у цьому переліку є об'єкти економічної безпеки. Вибір раціонального під-

ходу до їх визначення створює підґрунтя для виявлення найбільш суттєвих напрямів функціонування системи економічної безпеки та гарантує ефективність запровадження засобів захисту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Об'єкти, або складники, економічної безпеки становлять базис теоретичних аспектів функціонування системи економічної безпеки для будь-якого рівня економіки. Висвітлення проблемних питань щодо вибору вищезазначених складників здійснюється майже всіма науковцями, які опікуються системою економічної безпеки. Незважаючи на дослідження, проведені такими науковцями, як О.В. Ареф'єва, В.Л. Безбожний, Н.В. Білошкурська, Н.Ю. Гічова, В.С. Гусєв, А.О. Заїчковський, Т.М. Іванюта, С.М. Ілляшенко, Я.О. Колешня, О.Я. Кравчук, Є.А. Олейников, С.Ф. Покропивний, Н.А. Подлужна, І.І. Савенко, І.О. Седікова, О.О. Сосновська та ін., заявлена тематика залишається актуальною, а підходи до вибору об'єктів економічної безпеки потребують удосконалення та адаптації до потреб конкретної категорії суб'єктів господарювання.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є проведення оглядового аналізу підходів до визначення складників економічної безпеки підприємства та визначення їх структури для підприємств харчової промисловості.

Виклад основного матеріалу. Класично визнаним (базовим) у системі економічної безпеки, за нашими міркуваннями, є ресурсно-функціональний підхід до визначення

об'єктів (складників) економічної безпеки підприємства.

Є.А. Олейников у 1997 р. виділив фінансовий, інтелектуальний, кадровий, правовий, технологічний, екологічний, інформаційний та силовий складники економічної безпеки підприємства [1]. У подальшому базовий перелік об'єктів доповнювався та розширювався. Так, з'явилися техніко-технологічна та політико-правова безпека [2; 3], інтерфейсна та ринкова безпека [4], корпоративна безпека [5], соціально-економічна безпека [6], енергетична безпека [7], комерційна безпека [8], кримінальна безпека [9] тощо.

У цілому за підсумками аналізу наукових джерел Н.Ю. Гічова виділяє 19 функціональних складників економічної безпеки підприємства: фінансовий, політичний, інтерфейсний, інформаційний, інтелектуальний, енергетичний, інноваційний, інвестиційний, правовий, кадровий, військовий, виробничий, техногенний, екологічний, технологічний, технічний, ринковий, ресурсний та соціальний [10].

У більш сучасних дослідженнях автори найчастіше використовують раціональний підхід до вибору об'єктів економічної безпеки за рахунок систематизації та угруповання базових складників. Так, Н.В. Білошкурська, досліджуючи систему економічної безпеки для агропромислових підприємств, виділяє ресурсний, фінансовий та інноваційний складники економічної безпеки [11]. О.О. Сосновська та М.О. Житар зупиняються на таких складниках, як фінансовий, інформаційний, комерційний, інноваційно-інвестиційний [12]. При цьому комерційний складник є комплексним і включає виробничу, майнову та підприємницьку безпеку. Тобто зменшення кількості об'єктів призводить до появи комплексних складників.

На нашу думку, укрупнення об'єктів захисту від загроз та небезпек не повністю відповідає цілям системи економічної безпеки і може використовуватися на етапах прогнозування вірогідності ризикованості бізнес-процесів та планування профілактичних заходів безпеки. Для ідентифікації загроз, оцінки рівня їх небезпеки та фактичного захисту інформація має бути більш деталізованою.

Наукові уявлення про складники економічної безпеки підприємства широко представлені системним підходом до їх означення та угруповання.

Так, для цілей діагностики економічної безпеки підприємства Н.Ю. Гічова розглядає поточний, тактичний та стратегічний складники. До тактичного складника автор відносить комерційну, інтелектуально-кадрову та виробничо-технічну безпеку. Стратегічний включає ринковий, соціальний, інноваційно-технологічний, сировинний, енергетичний, а також екологічний складники [13].

Узагальнюючи дані щодо «композиції складових економічної безпеки підприємства за функціональною ознакою», І.І Савенко., І.О. Седікова вважають за доцільне виділити внутрішні складники та «складники безпеки міжнародного характеру» [14]. До внутрішніх складників безпеки автори відносять «політичні, економіко-організаційні та соціальні чинники рівня національної економіки та складники безпеки, пов'язані з природно-кліматичними умовами».

Таким чином, структура об'єктів економічної безпеки підприємства має змінний характер, постійно вдосконалюється та охоплює широкий діапазон функціональних складників. Цікавим є той факт, що як у базовій моделі, так і в сучасному баченні серед ресурсно-функціональних складників системи зустрічаються складники, що відповідають певним процесам, які відбуваються на підприємстві, а саме: виробнича діяльність, комерційна діяльність, маркетингова діяльність, інноваційна та інвестиційна діяльність, екологічна діяльність, соціальна діяльність тощо.

Слід зазначити, що Т.М. Іванюта та А.О. Заїчковський у своїй роботі відносять до складу об'єктів економічної безпеки «різноманітні види діяльності підприємства (виробнича, комерційна, управлінська), майно та ресурси підприємства (матеріально-технічні, інтелектуальні, інформаційні), персонал, керівництво, акціонерів, партнерів та інших осіб, які володіють комерційною таємницею» [15].

Головна концепція підприємства – забезпечення ефективного функціонування

з метою отримання стабільного доходу та реалізації корпоративних інтересів. У сучасних умовах об'єктивно виникає потреба у захисті його бізнес-процесів від ризиків та загроз, пов'язаних з утратою ймовірних можливостей та недоотримання вигоди. Система економічної безпеки підприємства відіграє у вирішенні даної проблеми вирішальну роль. Реалізація корпоративних планів та досягнення корпоративних цілей здійснюється за рахунок ефективного управління бізнес-процесами підприємства та діяльністю, що не пов'язана з комерційними інтересами і є соціально значимою (соціальна, екологічна, освітня).

Виходячи з твердження, що кожний конкретний процес діяльності, який відрізняється від інших процесів на даному підприємстві, має загрози та ризики за типовими напрямками (фінансові, інформаційні, ка-

дрові, ресурсні та ін.), а сукупність різних за характером процесів доповнює загальну характеристику внутрішнього економічного середовища, пропонуємо використання комплексного комплементарного підходу до визначення об'єктів економічної безпеки підприємства харчової промисловості.

За вищезазначеним із загальної сукупності складників економічної безпеки підприємства виділяються процесні складники та комплекс ресурсно-функціональних складників, який відповідає цілям ідентифікації ймовірних ризиків, загроз та небезпек будь-якого процесного складника економічної безпеки підприємства. Комплексну системно-комплементарну модель структури об'єктів економічної безпеки підприємства наведено на рис. 1.

Уважаємо, що запропонована модель дає змогу організувати ідентифікацію загроз та

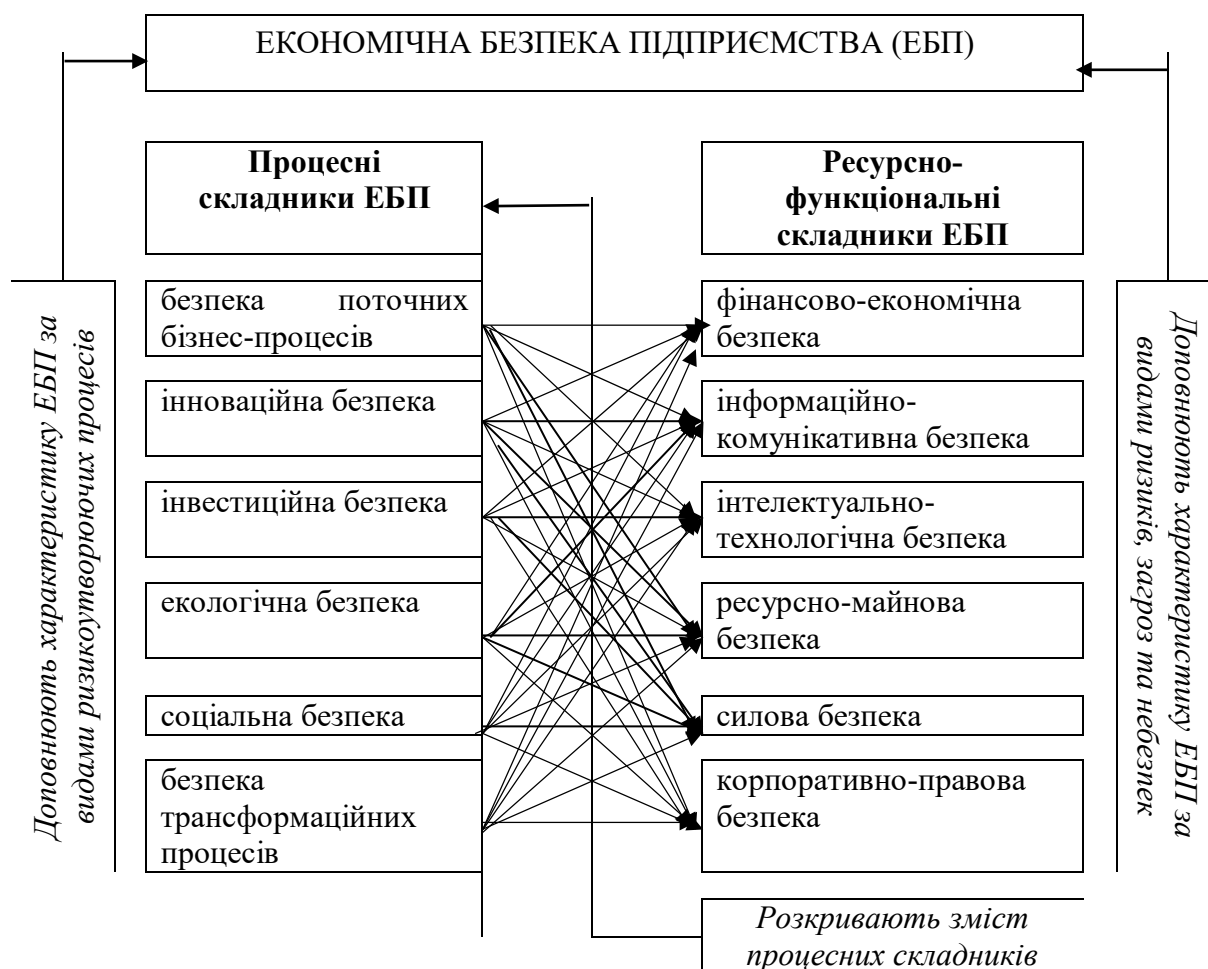

Рис. 1. Комплексна системно-комплементарна модель структури об'єктів економічної безпеки підприємства

Джерело: авторська розробка

небезпек у системі ЕБП як за кожним елементом комплексу ресурсно-функціональних складників у межах конкретного процесного складника або підприємства у цілому, так і за кожним значимим процесом.

Характерні властивості комплексної системно-комплементарної моделі структури об'єктів економічної безпеки підприємства:

1. Процесні складники доповнюють характеристику економічної безпеки підприємства за видами ризикоутворюючих процесів.

2. Ресурсно-функціональні складники доповнюють характеристику економічної безпеки підприємства за видами ризиків, загроз та небезпек.

3. Комплекс ресурсно-функціональних складників розкриває зміст процесних складників.

У табл. 1 наведено характеристику комплексу ресурсно-функціональних складників економічної безпеки підприємства з огляду на їх цільове призначення та вірогідні ризики.

Комплекс ресурсно-функціональних складників включає:

- 1) фінансово-економічну безпеку;
- 2) ресурсно-майнову безпеку;
- 3) інформаційно-комунікативну безпеку;
- 4) інтелектуально-технологічну безпеку;
- 5) корпоративно-правову безпеку (безпеку корпоративних інтересів);
- 6) силову безпеку.

Система економічної безпеки – комплексний механізм, спроможний передбачити вірогідність ризиків бізнес-процесів та трансформаційних зрушень, оперативно захистити від реальних загроз та боротися

Таблиця 1

Характеристика комплексу ресурсно-функціональних складників економічної безпеки підприємств харчової промисловості

Складники комплексу	Цільове призначення	Вірогідні ризики економічної безпеки підприємства
1. Фінансово-економічна безпека	Захист від загроз втрати фінансової стійкості підприємства та погіршення його фінансового стану	- нестача власних оборотних коштів для забезпечення бізнес-процесів; - зростання непередбачуваних витрат; - залежність від зовнішніх джерел фінансування; - втрата кредитоспроможності; - зниження рівня ділової активності; - ймовірність банкрутства
2. Ресурсно-майнова безпека	Захист від загроз утрати та зниження якісного рівня ресурсного потенціалу підприємства (технічного (виробничих фондів), матеріально-ресурсного, кадрового потенціалу)	- рейдерство; - руйнування, крадіжка або знецінення активів (основних фондів, запасів); - зростання непередбачуваних витрат; - нестача кваліфікованого персоналу
3. Інформаційно-комунікативна безпека	Захист від небезпеки розголошення комерційної таємниці та руйнування комерційних комунікацій	- крадіжка інноваційних технологій; - руйнація комунікативних бізнес-зв'язків; - нанесення шкоди іміджу бізнесу або підприємству в цілому; - зростання непередбачуваних витрат, зменшення ймовірних доходів
4. Інтелектуально-технологічна безпека	Захист від загроз утрати якості технологій бізнес-процесів (виробництва, логістики, збуту, управління) та втрати їх конкурентоспроможності	- втрата прав на інтелектуальну власність; - зниження якості готової продукції (робіт, послуг) та її конкурентоспроможності; - зростання непередбачуваних витрат, зменшення ймовірних доходів; - вірогідність зниження конкурентоздатності бізнесу
5. Корпоративно-правова безпека	Захист від загроз і небезпек корпоративним інтересам підприємства	- втрата або обмеження прав власності; - втрата ймовірних можливостей; - втрата вигоди; - нанесення шкоди корпоративному іміджу
6. Силова безпека	Фізичний захист від майнових загроз та загроз щодо життя та здоров'я персоналу-учасників бізнес-процесів підприємства	- рейдерство; - крадіжка або нанесення шкоди корпоративному майну; - загрози життю та здоров'ю учасників бізнес-процесів

Джерело: авторська розробка

з їх деструктивними наслідками. Виходячи із цього, зміст категорії «захист від загроз» включає, на нашу думку:

– передбачення ймовірності економічних ризиків та загроз; прогнозування рівня їх небезпеки; розроблення та запровадження відповідних профілактичних заходів;

– своєчасне виявлення та локалізацію реальних загроз; поточну оцінку рівня їх небезпеки; оперативне запровадження заходів їх нейтралізації;

– оцінку стану економічної системи підприємства під впливом деструктивних наслідків фактичних небезпек та загроз; розроблення й запровадження заходів їх ліквідації або нівелювання.

Складники економічної безпеки за процесами (процесні складники), які представлені в табл. 2, включають:

- 1) безпеку поточних бізнес-процесів: виробництва, логістики, комерції
- 2) інноваційну безпеку;
- 3) інвестиційну безпеку;
- 4) екологічну безпеку;

5) соціальну безпеку;

6) безпеку трансформаційних процесів (перетворень).

Виділення в окрему групу безпеки трансформаційних процесів (перетворень) є суттєвим для підприємств харчової промисловості, які відчувають суттєвий вплив реформ національної економіки та процесів глобалізації, змін ринкового середовища. Під внутрішніми трансформаційними процесами розуміємо [16]:

- інтеграційні трансформації (у т.ч. агроінтеграцію);
 - трансформації форми власності (приватизацію);
 - трансформацію прав (реорганізацію);
 - трансформацію ресурсів (реструктуризацію);
 - трансформацію технологій (реінжиніринг);
 - цифрові трансформації (цифровізацію).
- До складу зовнішніх трансформацій відносимо [16]:
- трансформації інституту власності;

Таблиця 2

Характеристика процесних складників економічної безпеки підприємства харчової промисловості

Складники за процесами	Цільове призначення	Вірогідні ризики економічної безпеки підприємства
1. Безпека поточних бізнес-процесів	Захист поточних бізнес-процесів (виробництво, логістики, комерція (збут продукції)) від загроз утрати рентабельності та конкурентоспроможності	- перепони функціонування (обмеження, призупинення, припинення, ліквідація); - втрата ймовірних можливостей; - втрата вигоди; - втрата конкурентоздатності
2. Інноваційна безпека	Захист від імовірних загроз інноваційній діяльності	- вірогідність зростання непередбачуваних витрат; - втрата ймовірних можливостей; - втрата вигоди
3. Інвестиційна безпека	Захист від імовірних загроз інвестиційній діяльності	- втрата коштів та майна; - втрата (обмеження) прав власності; - втрата імовірних можливостей; - втрата вигоди
4. Екологічна безпека	Захист від екологічних загроз зовнішнього середовища та власної діяльності	- вірогідність зростання непередбачуваних витрат; - втрата майна; - обмеження або припинення діяльності; - нанесення шкоди іміджу підприємства
5. Соціальна безпека	Захист від загроз соціально-культурного характеру	- вірогідність зростання непередбачуваних витрат; - зниження якості кадрового потенціалу; - ймовірність організації страйків; - нанесення шкоди іміджу підприємства
6. Безпека трансформаційних процесів	Захист від імовірних загроз ендогенних та екзогенних трансформаційних перетворень	- втрата майна; - втрата (обмеження) прав; - втрата імовірних можливостей; - втрата вигоди; - втрата конфіденційності; - нанесення шкоди іміджу підприємства

Джерело: авторська розробка

- трансформації інвестиційно-інноваційної стратегії;
- трансформації грошово-кредитної системи;
- трансформації системи оподаткування.

Цільове призначення складників економічної безпеки підприємства – захист від вірогідних внутрішніх та зовнішніх загроз, як показано в табл. 1 та 2.

Висновки і пропозиції. Як показали проведені дослідження, тематика визначення складників (об'єктів) економічної безпеки підприємства має широке розповсюдження в колі наукових інтересів, що робить актуальним саме дослідження, проведене у даній статті, та його результати. Вважаємо, що запропонована модель складників економічної безпеки дає змогу отримувати інформацію за всіма суттєвими ризикоутворюючими процесами в діяльності підприємства та водночас мати дані про стан базових елементів імовірних загроз. Отже, матеріали даної статті мають практичне значення для управління системою економічної безпеки вітчизняних підприємств та представляють певний науковий інтерес для подальших досліджень у галузі економічної безпеки.

Література:

1. Основы экономической безопасности (государство, регион, предприятие, личность) / под ред. Е.А. Олейникова. Москва : Интел-Синтез, 1997. 288 с.
2. Ареф'єва О.В., Кузенко Т.Б. Планування економічної безпеки підприємств : монографія. Київ : Європейський університет, 2004. 170 с.
3. Гусев В.С., Кузин Б.И., Медников М.Д. Экономика и организация безопасности хозяйствующих субъектов. Санкт-Петербург : Очарованный странник, 2001. 256 с.
4. Ильяшенко С.Н. Составляющие экономической безопасности предприятия и подходы к их оценке. *Актуальні проблеми економіки*. 2003. № 3(21). С. 12–19.
5. Кравчук О.Я., Кравчук П.Я. Діагностика та механізм забезпечення корпоративної безпеки підприємства : монографія. Луцьк : Надстир'я, 2008. 256 с.
6. Безбожний В.Л. Вибір способу забезпечення соціально-економічної безпеки великих промислових підприємств : автореф. дис. ... к.е.н. : 08.00.04 ; Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля. 2009. 23 с.
7. Колешня Я.О. Енергетична складова економічної безпеки підприємств агропромислового комплексу : автореф. дис. ... к.е.н. : 08.00.04 ; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Київ, 2019. 32 с.
8. Економіка підприємства / за ред. С.Ф. Покропивного ; вид. 2-е, перероб. та доп. Київ : КНЕУ, 2000. 528 с.

9. Подлужная Н.А. Выбор критериев экономической безопасности предприятия. *Наукові праці ДНТУ*. 2002. № 46. С. 10–13.
10. Гічова Н.Ю. Дослідження функціональних складників економічної безпеки підприємства. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія «Економіка і управління»*. 2018. Т. 29(68). № 1. С. 49–52.
11. Білошкурська Н.В. Економіко-організаційний механізм формування економічної безпеки підприємства: принципи побудови, структура. *Економіка і держава*. 2013. №12. С. 24–29.
12. Сосновська О.О., Житар М.О. Економічна безпека підприємства: сутність та ознаки забезпечення. *Облік і фінанси*. 2018. № 3(81). С. 124–132.
13. Гічова Н.Ю. Діагностика та підвищення економічної безпеки підприємства : автореф. дис. ... к.е.н. : 08.00.04 ; Національний гірничий університет. Дніпропетровськ, 2010. 23 с.
14. Савенко І.І., Седікова І.О. Економічна безпека підприємства: підходи до визначення. *Економіка харчової промисловості*. 2019. Т. 11. Вип. 4/2019. С. 35–41.
15. Іванюта Т. М., Заїчковський А.О. Економічна безпека підприємства : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 256 с.
16. Ткачук Г.О. Вплив трансформаційних процесів різних рівнів та природи на економічну безпеку підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 37. С. 410–415.

References:

1. Oleinikov E.A. (1997) *Osnovy ekonomicheskoy bezopasnosti (gosudarstvo, region, predpriyatiye, chelovek [Fundamentals of economic security (state, region, enterprise, person)] / Ed. E.A. Oleinikova. M. : CJSC «Business School» Intel-Synthesis».*
2. Arefeva O.V., Kuzenko T.B. (2004) *Planuvannya ekonomichnoyi bezpeky pidpriyemstva: monohrafiya [Enterprise Economic Security Planning: A Monograph] K. : Publishing House of the European University. 170 p.*
3. Gusev V.S., Kuzin B.I., Mednikov M.D. (2001) *Ekonomika i bezopasnost' organizatsii khozyaystvuyushchikh sub'yektov [Economics and security organization of business entities] St. Petersburg: The Enchanted Wanderer. 256 p.*
4. Ilyashenko S.N. (2003) *Komponenty ekonomicheskoy bezopasnosti predpriyatiya i podkhody k ikh otsenke [Components of economic security of an enterprise and approaches to their assessment] Current issues of economy. No. 3(21). Pp. 12–19.*
5. Kravchuk O.Ya., Kravchuk P.Ya. (2008) *Diahnostyka ta mekhanizm korporativnoyi korporativnoyi bezpeky: monohrafiya [Diagnosis and mechanism of corporate corporate security: monograph] Lutsk: Overhang. 256 p.*
6. Bezbozhnyy V.L. (2009) *Vybir sposobu zabezpechennya sotsial'no-ekonomichnoyi bezpeky velykykh promyslovykh pidpriyemstv [Choosing a way to ensure the socio-economic security of large industrial enterprises] (PhD Thesis) East Ukrainian National University. V. Dalia. 23 p.*
7. Koleshny Ya.O. (2019) *Enerhetychna skladova ekonomichnoyi bezpeky pidpriyemstv ahropromyslovoho kompleksu. [Energy component of economic security of enterprises of agro-industrial complex] (PhD Thesis) National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute". K. 32 p.*
8. Pokropyvnov S.F. (2000) *Ekonomika pidpriyemstva [Business Economics] Ed. S.F. Pokropyvnoho; kind. 2nd, alteration. and extra. K. : KNEU. 528 p.*

9. Podluzhna N.A. (2002) [The choice of criteria for economic security of the enterprise] Scientific works of DNTU. № 46. P. 10–13.
10. Gichova N.Yu. (2018) Doslidzhennya funktsional'nykh komponentiv ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstva [Research of functional components of economic security of the enterprise] Scientific notes of TNU Vernadsky. Series: Economics and Management. Volume 29 (68). No. 1. pp. 49-52.
11. Beloshkurskaya N.V. (2013) Ekonomichnyy ta orhanizatsiynyy mekhanizm formuvannya ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstva: pryntsypy pobudovy, struktura [Economic and organizational mechanism of formation of economic security of the enterprise: principles of construction, structure] Economy and the state. No.12/2013. Pp. 24-29.
12. Sosnovskaya O.O., Zhitar M.O. (2018) Ekonomichna bezpeka pidpryyemstva: kharakter ta osoblyvosti bezpeky [Economic security of the enterprise: the nature and features of security] Accounting and Finance. No. 3(81). pp. 124-132.
13. Gichova N.Yu. (2010) Diahnostyka ta pidvyshchennya ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstva [Diagnosis and increase of economic security of the enterprise] (PhD Thesis) National Mining University. Dnipropetrovsk. 23 p.
14. Savenko I.I., Sedikova I.O. (2019) [Economic security of the enterprise: approaches to definition] Economyfood industry. Volume 11. Issue 4/2019. pp. 35–41.
15. Ivanyuta T.M., Zaichkovsky A.A. (2009) Ekonomichna bezpeka pidpryyemstva: navch. instrument. dlya studentiv. vysh. Navch. zakl. [Economic security of the enterprise: training. tool. for students. higher. teach. closed] K. : Center for Educational Literature. 256 p.
16. Tkachuk G.O. (2019) Vplyv transformatsiynykh protsesiv riznoho rivnya ta kharakteru na ekonomichnu bezpeku pidpryyemstva [Influence of transformation processes of different levels and nature on the economic security of the enterprise] Market infrastructure. Issue 37. pp. 410-415.

Аннотация. Стаття посвящена исследованию научных подходов к определению составляющих экономической безопасности предприятия. Результаты проведенного обзорного анализа позволили автору предложить использование комплексного комплементарного подхода для выбора указанных объектов. Представлена комплексная системно-комплементарная модель структуры объектов экономической безопасности предприятия, которая включает комплекс ресурсно-функциональных составляющих и процессные составляющие. Дана характеристика комплекса ресурсно-функциональных и процессных объектов экономической безопасности предприятий пищевой промышленности по целевому назначению и вероятности рисков. Представлено авторское видение категории «защита от угроз». Выделены внутренние и внешние трансформационные процессы предприятий пищевой промышленности.

Ключевые слова: экономическая безопасность, составляющие экономической безопасности предприятия, ресурсно-функциональные составляющие, процессные составляющие, трансформационные процессы.

Summary. The functioning of a modern enterprise in the conditions of unstable economic environment and the spread of transformation processes calls for the urgent need to create an effective system of protection in every food industry. Choosing a rational approach to identifying objects or components of economic security creates the basis for identifying the most significant areas of the enterprise's economic security system and guarantees the effective implementation of safeguards against the probable risks, threats and dangers. This article is devoted to the research of modern scientific approaches to determining the components of economic security of the enterprise. The author uses methods of survey analysis, system modeling and system analysis. The results of the review analysis allowed the author to propose the use of a comprehensive complementary approach to the identified problems. The complex system-complementary model of the structure of economic security objects of the enterprise is presented. This model is represented by a complex of resource-functional components and process components. The article describes the characteristics of the complex of resource-functional and process components of economic security of food industry enterprises. This characteristic is presented for the purpose of each component and a list of likely risks. Provided the author's vision for the "threat protection" category. The internal and external transformational enterprises of the food industry are highlighted. The author's view on the list of transformational transformations for the food industry is presented. The author believes that the proposed model of components of economic security allows to receive information on all significant risk-forming processes in the activity of the enterprise and at the same time to have data on the status of the basic elements of probable threats. Therefore, the materials in this article are of practical importance for managing the economic security system of domestic enterprises and are of some scientific interest for further research in the field of economic security.

Keywords: economic security, components of the economic security of an enterprise, resource-functional components, process components, transformation processes.